

Микола ЛИТВИН (Львів)

ПЕРСПЕКТИВИ АКАДЕМІЧНОГО УКРАЇНОЗНАВСТВА¹

Українознавство – важливий напрям соціогуманітарних досліджень, який запровадив один із фундаторів Інституту суспільних наук АН УРСР академік І. Крип'якевич і розвинув академік Я. Ісаєвич, за ініціативою котрого Президія НАН України 1993 р. перейменувала наш заклад в Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.

Тривалий час основними в Інституті були відділи археології, історії України, української літератури, мовознавства, філософії. В окремі роки також існували відділи мистецтвознавства, економіки, конкретно-соціологічних досліджень, проблем формування науково-атеїстичного світогляду, історії соціалістичних країн. Нині це єдиний в регіоні багатопрофільний інститут гуманітарного профілю, який комплексно досліджує історію і культуру українського народу в загальноєвропейському та світовому контекстах. Ці міждисциплінарні завдання на сьогодні вирішують відділи археології (завідувач О. Ситник), історії середніх віків (завідувач В. Александрович), нової історії (Ф. Стеблій), новітньої історії (І. Патер), Центру дослідження українсько-польських відносин (М. Литвин), а також відділи української мови (Н. Хобзей) та української літератури (Я. Мельник). Нині в колективі працює 99 осіб, серед них 69 науковців, з яких 11 докторів і 39 кандидатів наук, 9 аспірантів і один докторант. Середній вік кандидатів наук 44 роки, а докторів – 56.

Інститут українознавства націлений на комплексне міждисциплінарне вивчення тих особливих історико-культурних явищ, суспільно-політичних процесів та державних утворень на західних землях України, що на певному етапі вплинули на загальноукраїнський історичний розвиток. Це, зокрема, археологічні культури Прикарпаття і Волині; Галицько-Волинська держава; суспільно-політичне життя та національне відродження українців у складі Австро-Угорської імперії; національно-визвольна боротьба та антирадянський рух опору на західноукраїнських землях у ХХ ст.; соціально-політичні, культурні та етноконфесійні трансформації в суспільстві кінця ХХ – початку ХХІ ст.

Також розпочато систематичні студії над історичним досвідом українсько-польських відносин у новітню добу. Ще низка тем, традиційних для Інституту (історія літератури й філософської думки, середньовічної та ранньомодерної культури, історичний словник української мови) теж має загальноукраїнське спрямування. Вивчаючи значення історико-культурної спадщини як чинника формування етнічної та національної самосвідомості впродовж минулих віків, працівники Інституту

¹ Виступ на засіданні виконкому Ради ЗНЦ НАН України і МОНМС України 11 листопада 2011 р.

започаткували дослідження гострих проблем формування історичної пам'яті, історичних міфів, стереотипів й міжетнічних стереотипів у сучасному українському суспільстві, частково Центрально-Східній Європі. При цьому ми відмовляємося від подання української історії як історії конфліктів, коли головну увагу приділяють лише збройній боротьбі, протистоянні урядів, політичних орієнтацій, ідеологій, а соціальне тло, щоденне життя і побут відходили на другий план або ж їх ігнорували.

Як уже зазначалося, особливість Інституту в його багатопрофільності, яка дала можливість сформувати та розвинути в останні десятиліття унікальну українознавчу школу історико-культурологічних досліджень. Це засвідчила співпраця відділів археології, історії середніх віків, української мови та української літератури щодо вивчення Галицько-Волинського князівства та культури ранньомодерної доби Карпатського регіону. Конструктивною є співпраця відділів нової історії України, мови та літератури щодо реконструкції національно-культурного відродження у Галичині в XIX–XX ст., процесів мультикультурності на західному пограниччі України. Власне, фундатор цієї школи академік Я. Ісаєвич наполягав на вивченні культури в цілісному зв'язку з суспільно-політичними процесами. Однією із колективних праць, що найкраще характеризують цю школу, став другий том 5-томної “Історії української культури”, який вийшов друком за його редакцією у 2001 р. Я. Ісаєвич наголошував, що предмет культури неможливо обмежити мистецькими чи літературними творами, а т. зв. “культуру елітарну” треба розглядати у взаємозв'язку із народною. Він наголошував, що саме культура – це запорука збереження етнічних, а згодом національних спільнот. Водночас наша культурна спадщина сьогодні може стати основою для інтеграції України в європейську і світову культуру. З цієї метою в колективі заплановано видання українознавчих книг іноземними мовами, насамперед англійською, німецькою, польською і російською.

Як відомо, представники сучасної “нової культурної історії” виходять із того, що політичні процеси не варто відокремлювати від культурних та соціальних, а історичні явища треба розглядати в їхній цілісності. Переосмисленню нових тенденцій у світовій історичній науці, зокрема історико-антропологічних, структурно-семіотичних та постмодерних підходів, була присвячена двотижнева наукова сесія “Нова культурна історія Центральної та Східної Європи. Критичні питання та переоцінки”, яку організували співробітники Інституту (О. Серета та Ю. Зазуляк) в липні 2011 р. за участю вчених із Німеччини, Австрії, Польщі, Білорусі, Молдови, Росії. Згадані міжнародні історико-культурні наукові сесії організовуватимемо й надалі.

Розглянемо тепер конкретні напрями українознавчих студій, які репрезентують окремі відділи інституту. Розпочнемо з археологів, які доводять, що дослідження давноминулих епох, культур і пам'яток вимагають застосовувати нову методологію, залучення спеціалістів суміжних дисциплін, використовувати весь новітній арсенал техніки, електроніки, Інтернету й міжнародних зв'язків. Актуальність археологічних тем, що розробляють науковці відділу, визначається, насамперед, їх глобальним значенням для вирішення загальноєвропейських проблем первісної доісторії та історії – особливо для періодів, коли були відсутні сучасні політичні кордони, ще не сформовані етноси й народності. Власне співпраця з провідними археологічними центрами в Києві, Петербурзі, Москві, Варшаві та Кракові дає можливість краще зрозуміти основні проблеми етнодержавотворення і міжетнічних взаємин у Європі.

Хронологія археологічних досліджень надалі охоплюватиме час від раннього палеоліту до пізнього середньовіччя. Нині у фондах Археологічного музею інституту зосереджено унікальні матеріали, які потребують нових узагальнень. Йдеться насамперед про найдавніші стоянки людини в Центрально-Східній Європі, поселення перших хліборобів, трипільські пам'ятки, розмаїття археологічних культур доби бронзи та раннього заліза, пам'ятки римської доби, зокрема єдина у Східній Європі склоробна майстерня III–IV ст. н. е. (Комарів на Чернівеччині), найстарші слов'янські поселення і городища, серед яких відоме у всьому слов'янському світі городище в Зимному біля Володимира-Волинського, великі міста княжої доби, унікальна наскельна фортеця Тустань, які привертають увагу не лише археологів, але й архітекторів, мистецтвознавців, етнологів, богословів. Власне за повоєнний період нагромаджено значну джерельну базу, яка потребує нового опрацювання із застосуванням інтердисциплінарних підходів та теоретичних узагальнень, перегляду з сучасних позицій застарілих положень та висновків.

Археологи доводять, що територія заходу України через своє географічне розташування з найдавніших часів була зоною контактів і взаємовпливів давніх європейських археологічних культур та цивілізацій, які не відповідають теперішнім державним кордонам. Тому їх вивчення можливе лише за умов тісної співпраці із вченими інших країн, яку плануємо і надалі розвивати. Насамперед продовжимо співпрацю з польськими археологами, геоморфологами, палеоботаніками. Плануємо щорічно проводити дві-три українсько-польські археологічні експедиції. Вже опубліковано спільні комплексні роботи, зокрема англomовну колективну монографію та дві двомовні (українсько-польські) праці в рамках проекту “Басейн верхнього Дністра як міст між Причорноморською культурною зоною та Центральною Європою в доісторичну епоху” за Угодою між НАН України та Польською академією знань.

В умовах відсутності бюджетного фінансування для стаціонарних досліджень бажано активно залучати позабюджетні кошти з новобудовних проектів та гранти міжнародних інституцій, вести активні розвідувальні та рятувальні роботи. Результати досліджень плануємо й надалі заслуховувати на Міжнародній науковій конференції “Археологія заходу України”, що від 2004 р. проходить в Інституті українознавства. Уже проведено вісім конференцій, на яких представлено тематику первісних та середньовічних культурно-історичних процесів на теренах Західної України, Південно-Східної Польщі, Північної Словаччини, Південної Білорусі і Росії. Результати оприлюднюють у науковому збірнику “Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині”.

Перспективним є дослідження етнокультурних процесів у середні віки та ранньомодерний період. Йдеться насамперед про комплексне вивчення Галицько-Волинської держави другої половини XIII–XIV століть на базі латиномовних джерел, які раніше практично не брали до уваги (а це десятки хронік, переважно німецьких, де згадані Лев Данилович та його наступники, участь руських князів у боротьбі за польський, угорський та австрійський престолі, в суперництві Пшемислідів з Габсбургами, походах Ногая в Європу, сотні імен осіб пов'язаних із Руссю в угорських, тевтонських та інших актах, розкиданих по німецьких, угорських і словацьких архівах). Важливо також до цих студій залучити

нумізматичні, сфрагістичні та археологічні матеріали (Л. Войтович, Я. Книш, І. Паршин). Новаторськими стануть дослідження німансько-бузько-дністровського відтинку бурштинового шляху у VIII–X ст. за матеріалами скандинавських саг із циклу “Саг про давні часи” та археологічними пам’ятками (Л. Войтович).

Необхідно продовжити вивчення середньовічної історії Галицької митрополії за агіографічними та латиномовними пам’ятками більш пізніх періодів (В. Любашенко, І. Паславський). Велика відповідальність лежить й на членах Архітектурно-археологічних експедицій, які реконструюють давні міста Галицької і Волинської земель (Ю. Лукомський, В. Петегірич), що постійно нищаться в ході сучасних реконструкцій та ювілейних заходів. Актуальні й дослідження городищ і пам’яток слов’янського (докиївського) періоду на території пізніших Волинської і Галицької земель, зокрема Пліснеська, Солонська, Стільська та інших великих городищ (М. Филипчук, В. Терський). Сподіваємося, що новаторськими будуть узагальнення про малярські осередки та іконопис Галицької і Волинської земель княжої доби та ранньомодерного часу (В. Александрович). Як свідчать публікації наших європейських колег, актуальними є студії про особливість формування шляхетського стану в Галичині (Ю. Зазуляк), функціонування музичної культури Галицької і Волинської земель (Ю. Ясіновський). Услід за російськими, польськими й угорськими фахівцями львівські медієвісти повинні здійснити порівняльний аналіз озброєння та технологій його виробництва в галицько-волинських землях та Угорщині й Польщі XIV ст. (Л. Войтович).

Працівники відділу нової історії України впродовж останніх років зосередилися на вивченні формування, розвитку та поширення ідеї соборності України на її західних землях у контексті загальноукраїнських і загальноєвропейських націєтворчих та інтеграційних процесів. Систематичне вивчення, спільно з істориками літератури та мови, діяльності “Руської Трійці” та ранніх народовців дало можливість розкрити роль історико-культурної спадщини як чинника формування української національної ідентичності в епоху романтизму, значення літературної творчості Маркіяна Шашкевича та його послідовників для формування ідеалу української незалежності та соборності. Науковий збірник праць про товариство “Просвіта”, що вийшов минулого року, представив результати комплексних досліджень над історією просвітнього руху, зокрема над такими питаннями, як зародження ідей “органічної праці”, поширення просвітницько-економічних та культурницьких структур на локальному рівні, взаємозв’язок національного руху та соціально-економічної модернізації. Необхідно підтримати діяльність позаструктурної Шашкевичівської комісії (Ф. Стеблій, М. Ільницький, П. Шкраб’юк, Б. Якимович, В. Горинь), яка успішно видає збірник “Шашкевичіана” і розпочала упорядковувати “Шашкевичівський словник”.

Вивчення різних аспектів українсько-польських відносин у Галичині другої половини XIX ст. – від політичних конфліктів до порозуміння та взаємодії у щоденному житті – дає новий матеріал для аналізу міжнаціональних відносин на західному етнічному помезж’ї України. Працівники Інституту досліджували вплив церковно-конфесійного чинника в суспільно-політичному житті західноукраїнських земель, а також роль українського питання у зовнішній політиці Російської та Австро-Угорської імперій напередодні Першої світової війни (Н. Колб, Н. Кісь, П. Шкраб’юк).

У 2011 р. Інститут вступив до європейської дослідницької асоціації NISE (“Національні рухи та громадські структури в Європі”) в Антверпені, та приєднався до проєкту порівняльного вивчення східноєвропейських національних товариств “Матиць” у ХІХ ст. (О. Серєда, І. Орлєвич).

Всєбїчне вивчення полїтичних, культурних та суспїльних аспектів нацїєтворчих процесїв у їхньому взаємозв’язку на захїдних землях України наприкінцї ХVІІІ – на початку ХХ ст. залишається прїоритетним напрямом їсторикїв на найближчї роки. На особливу увагу заслуговує дослідження особливостей суспїльно-полїтичної модернїзацїї, парламентського життя, а також українсько-австрїйської, українсько-польської та українсько-єврейської культурної взаємодїї (О. Аркуша, О. Серєда, І. Чорновол, В. Расєвич).

Попри те, що в останнє двадцятирїччя українська й закордонна їсторїографїя їстотно просунулася у вивченнї нової їсторїї, насамперед “довгого” ХІХ ст., дослідницький потенцїал цього перїоду далеко не вичерпаний, а джерельна база, зокрема з архївїв схїдних країн, ще повнїстю не введена до наукового обїгу. Найближчї перспективи полягають у з’ясуваннї механїзмїв новочасного українського нацїєтворення, формуваннї їдеї єдностї роздїлених державними кордонами українських земель, впливу на суспїльство викликїв нового часу, як-от: їдеологїї лїбералїзму, нацїонал-демократїї та нацїоналїзму, демократизацїї державного устрою та конституцїйно-парламентських практик, змїст понять масових громадських рухїв, громадської активностї тощо. Порївняння результатїв досліджень цих питань учених їз рїзних рєгїонїв України, безумовно, ї дозволить виявити витоки рєгїональної специфїки, ї продемонструє спїльнїсть багатьох досліджуваних явищ для всього українського суспїльства, ї відкриє їх ширшїй, європейський контекст.

Як вїдомо, перебування захїдноукраїнських земель (Галичини, Буковини, Закарпаття) у складї Австрїйської (Австро-Угорської) монархїї робило їх невід’ємною частиною центральноєвропейського полїтичного, культурного та їнформацїйного простору. Багатий їсторичний досвїд полїтичних ї культурних взаємовпливїв нацїональних рухїв, досвїд мїжнацїональних конфлїктїв та пошукїв порозумїнь є цїкавим для польської, чеської, нїмецької, австрїйської, угорської, румунської, єврейської їсторїографїї, вїдкриваючи широкї можливостї для мїжнародної спївпрацї.

Як зазначалося, стратегїчний напрям досліджень Інституту – це їнтелектуально-культурна їсторїя України нової та новїтньої доби, зокрема складний процес пошуку українцями власної нацїональної їдентичностї, взаємодїя рїзних нацїонально-полїтичних орієнтацїї (полонофїльства, русофїльства, москвофїльства, австрофїльства, українофїльства). У цей час змїнювалися просторово-світогляднї уявлення людини, формувалося сучасне розумїння лїнії територїального та етнїчного кордону, конкретизувалося поняття “вїтчизни”. Вивчення цих моментїв на прикладї як їндивїдуальної, так ї колективної свїдомостї, розкриє чимало етнокультурних проблем, актуальних навїть для сучасностї.

Важливою складовою дослідження лїтопису ХІХ–ХХ ст. повинна стати увага до повсякденного життя людини, змїни її свїтогляду в єпоху модернїзацїйних зрушень, еволюцїї уявлень про роль Церкви в суспїльствї, сфери реалїзацїї громадської активностї жїнки тощо. Нового їмпульсу потребує вивчення системи

функціонування регіональної влади, соціальної та економічної історії в умовах відходу старих і формування принципово нових форм господарювання, пов'язаних зокрема з будівництвом залізниць, формуванням нових ринків товарів і послуг, руйнуванням традиційних відносин між паном та селянином тощо.

Перспективний також напрям досліджень локальної історії, уже перші висновки якої істотно коригують усталені уявлення про проблеми, якими жили місцеві мешканці – українці, поляки, євреї, німці, вірмени – в період складних соціально-політичних і етноконфесійних трансформацій. Ці проблеми краян будуть висвітлені в десяти томній “Історії Галичини”, а також у тематичних статтях до “Енциклопедії Львова”.

Історія XIX–XX ст. переконливо демонструє доцільність застосування міждисциплінарного підходу, адже процес національного відродження, формування нації охоплював зусилля в багатьох площинах, як-от: формування єдиної літературної мови та її правописного стандарту, творення новітньої української літератури, побутування та конструювання історичної пам'яті та її відображення в народній творчості місцевих українців, поляків, євреїв та ін. Лише об'єднання зусиль фахівців із різних сфер гуманітаристики дозволяє максимально наблизитися до реконструкції реальної картини життя наших попередників і створити її цілісний образ. Особливо це стосується соціокультурного аналізу мультикультурних, перехідних регіонів, таких як Галичина, Північна Буковина, Закарпаття. Донедавна, як правило, виклад історії етнічнозмішаних регіонів відбувався на етноцентричній основі. Наприклад, поляки писали свою етнічну хроніку Львова, українці – свою, а євреї акцентували увагу на єврейській складовій цього міста. Вони намагалися наголосити на національному минулому, подати його якнайважливішим, старанно уникаючи при цьому “своєї” ролі в міжетнічних конфліктах, які нерідко траплялися в цьому регіоні. Один із можливих варіантів подолання національного паралелізму в історичних дослідженнях таких регіонів – створення міжнародних наукових колективів, які всебічно вивчатимуть складні питання минулого. Прикладом такої співпраці може слугувати підготовка за нашою участю колективної монографії “Україна між незалежністю й іноземним пануванням, 1917–1922”, що вийшла у 2011 р. в Інституті досліджень наслідків війни Людвіга Больтца (Грац), за участю науковців: А. Мілера (Росія), Г. Касьянова та В. Расевича (Україна), Б. Мусяла (Польща), П. Ліеба (Німеччина, Великобританія), В. Дорніка та Г. Ляйдінгера (Австрія). Вважаємо, що такі колективні праці можуть послужити моделлю для написання узагальнень на складні теми російсько-українського або польсько-українського минулого, суспільно-політичної модернізації новітньої доби.

Загалом дослідники міжвоєнного періоду планують дослідити: політичні, економічні та соціокультурні трансформації в Західній Україні в дорадянський період; зовнішні орієнтації західноукраїнського політикуму до 1939 р.; проблему співпраці українців з елітами національних меншин у Польській державі та Чехословаччині; варіанти вирішення українського питання у візії польського, чеського, угорського, румунського політикуму (І. Патер, І. Соляр). У центрі уваги гуманітаріїв повинна залишатися діяльність українських інституцій громадянського суспільства в контексті тогочасної європейської традиції, соціокультурні трансформації в осередках української еміграції в Європі та Америці.

Колектив планує і надалі проводити археографічний пошук й готувати наукові праці, присвячені проблемам Другої світової війни, зокрема суспільно-політичному життю та збройній боротьбі українського, польського і радянських рухів опору, міжнаціональним і міжетнічним конфліктом на пограниччі, проблемі колаборації у Центрально-Східній Європі (А. Боляновський, О. Луцький, О. Стасюк, Р. Забілий, Р. Грицьків, М. Романюк).

Актуальне поповнення інститутського аудіо- та відеоархіву українського дисидентського руху й видання на цій унікальній базі збірників документів і матеріалів про суспільно-політичні процеси в радянській Україні (Ю. Зайцев); упорядкування архівів академіків І. Крип'якевича, Я. Ісаєвича та ін. (О. Середа, Р. Голик, Н. Дубинка, Б. Микитів).

За прикладом Інституту історії України НАН України плануємо створити Центр досліджень сучасної історії та історичної пам'яті, у центрі уваги якого могли би бути такі проблеми: Україна і євроінтеграційні процеси на пострадянському просторі: порівняльний аналіз; внутрішні та зовнішні фактори євроінтеграції України; геополітичний вимір міграційних процесів в Україні; консолідаційні й деструктивні процеси в українському політикумі; політична еліта і громадянське суспільство в Україні: проблема взаємин; український парламентаризм: пострадянський та європейський контекст; регіональний фактор у національному державотворенні та євроінтеграційних процесах.

Співробітники Інституту і надалі братимуть участь у різних наукових діалогах, а відтак і в узагальненні історіографічних дискусій в Україні та за кордоном. Зокрема готуємо книгу "У дзеркалі минулого: історіографія як чинник українсько-польських взаємин", яка міститиме аналітичні розвідки українських і польських вчених про історіографічний вимір польсько-українських відносин протягом століть. Автори книги (Я. Ісаєвич, Л. Зашкільняк, А. Портнов, І. Чорновол, О. Середа, Р. Голик) виходять із розуміння історіографії не лише як історії науки, а й як чинника суспільно-політичного життя, формування національної ідентичності й історичної пам'яті, творення нових ідеологічних смислів. Власне науковці розглянуть підставові для свідомості двох націй сюжети: приналежність Червентських ґрадів, суть Гадяцької унії, причини Коліївщини, етнокультурний спадок Речі Посполитої, складові формування модерних націй, причини Волинської трагедії часів Другої світової війни, повоєнний інтелектуальний діалог. Нині розробляється концепція і план-проспект тритомної "Історії українсько-польських відносин".

Глибше і краще зрозуміти етнокультурні процеси в Україні від давнини до сучасності дозволяють студії відділів української мови і літератури, які здавна перебувають у структурі Інституту. Модель інституції, в якій історичні дослідження поєднані зі студіями над історією мови і літератури, впродовж десятиліть не раз виправдовувала себе. Саме завдяки успішній взаємодії істориків та мовознавців в Інституті впродовж десятиліть працює єдина в Україні група лексикографів, які укладають словники конкретного історичного періоду. Створення праць такого типу завжди було важливим для кожної держави, адже демонструвало розвиток мови в історичній перспективі. Два десятиліття упорядковується словник мови XVI – першої половини XVII ст. (Д. Гринчишин, Л. Полюга, Г. Войтів, О. Кровицька, М. Чікало та ін.). За останні роки активізувалися й спільні міждисциплінарні

конференції, в яких проблематикою засідань стають дослідження історії, філософії, мови, літератури конкретного історичного періоду. Результати таких наукових міждисциплінарних обговорень опубліковані в різних виданнях, зокрема й у започаткованій в інституті серії “Історія мови”.

Ще один важливий перетин історичних та мовознавчих студій, який особливо активізувався в останні роки, – вивчення усної історії (Н. Хобзей, Т. Ястремська, Г. Меуш). Адже те, що відоме як сучасний напрям *oral history*, у діалектологічних дослідженнях був віддавна. Записи живого мовлення, усної історії на плівку в Інституті почалися у 50-х роках минулого століття, від початку роботи над “Атласом української мови”.

Досягнення попередників дають підстави й сучасним науковцям працювати над перспективно новими ідеями, беручи до уваги сучасні світові тенденції, новачі інформаційних технологій. Зокрема, важливою вважаємо співпрацю науковців та освітян над створенням джерельної бази для різних гуманітарних студій на підставі інтернет-ресурсів. Так, з ініціативи Інституту та Львівського обласного інституту післядипломної освіти створено сторінку *wikidim.org.ua*, яка забезпечуватиме науковців важливими контактами із провідними учительськими колективами, які збиратимуть записи, пов’язані з усною історією. Матеріали, зібрані на місцях, перевірені та оцінені науковцями, будуть розміщені в інтернет-середовищі. Це стане поштовхом до нових історичних, мовознавчих, етнографічних студій. Водночас це важлива наукова підтримка для якнайкращого представлення історії та культури краю широкому загалові (за умови перекладу сторінок – репрезентації у світі).

Розвиток літературознавства в міждисциплінарному контексті відкриває нові продуктивні можливості для культурно-ідентичнісних (культурні інклюзії та ексклюзії, альтеритичність, культурна гібридність та автентичність), постколоніальних, імагологічних студій, особливо актуальних з огляду на історію західних земель України, де упродовж сторіч взаємодіяло своє і чуже, – як воно в різні періоди по-різному окреслювалося, включно із “перехресним баченням”, взаємодіяло, конфліктувало і самостверджувалося (М. Ільницький, Я. Мельник, Т. Гаврилів, В. Мартинюк).

Отже, співіснування різних відділів гуманітарного профілю в одній інституції дають не лише змогу взаємоконсультацій, які впродовж років стали вже традиційні. Таке співіснування дає змогу бачити перспективи та можливості міждисциплінарних українознавчих досліджень, які в сучасній науці набувають нового окреслення і є завжди піонерськими. Ми вважаємо також за необхідне поглиблювати співпрацю Інституту з іншими академічними установами соціогуманітарного профілю, що заповідали нам наші фундатори – академіки І. Крип’якевич, Я. Ісаєвич.